

TOSHKENT DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI

“TA’LIM TIZIMIDA ZAMONAVIY AXBOROT TEXNOLOGIYALARI RESURSLARIDAN FOYDALANISH ISTIQBOLLARI”

**mavzusidagi respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi
materiallari to'plami**

2023-yil 30-may Toshkent, O'zbekiston

Toshkent – 2023

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

TOSHKENT DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI

**“TA'LIM TIZIMIDA ZAMONAVIY AXBOROT
TEKNOLOGIYALARI RESURSLARIDAN
FOYDALANISH ISTIQBOLLARI”**

(2023-yil 30-may, Toshkent, O'zbekiston)

**ПЕРСПЕКТИВЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ СОВРЕМЕННЫХ
ИНФОРМАЦИОННО-ТЕХНОЛОГИЧЕСКИХ РЕСУРСОВ
В СИСТЕМЕ ОБРАЗОВАНИЯ**

республиканская научно-практическая конференция

(30 мая 2023 года, Ташкент, Узбекистан)

**PROSPECTS FOR THE USE OF MODERN INFORMATION
TECHNOLOGY RESOURCES IN THE EDUCATION
SYSTEM**

republican scientific-practical conference

(May 30, 2023, Tashkent, Uzbekistan)

Toshkent – 2023

“Ta’lim tizimida zamonaviy axborot texnologiyalari resurslaridan foydalanish istiqbollari” mavzusidagi respublika konferensiyasi, (2023-yil 30-may, Toshkent, O’zbekiston)

УДК: 371

MAS’UL MUHARRIR:

Abdullayeva B.S. - TDPU ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori, p.f.d., professor

TAHRIR HAY’ATI RAISI:

Qirg'izboyev A.K. - TDPU rektori, tarix fanlari doktori, professor

TAHRIR HAY’ATI A’ZOLARI: p.f.d., professor **Abdullayeva B.S.**
p.f.d., dotsent **Mamarajabov M.E.**
dotsent v.b. **Yusupova G.Yu**
p.f.f.d., dotsent v.b. **Kudratov K.K.**
dotsent v.b. **Adinayev Sh.Sh.**
katta o'qituvchi **Mehmonov R.Yu.**
p.f.f.d., dotsent v.b. **Umarova Z.A.**
p.f.f.d., dotsent v.b. **Nazarov I.U.**
katta o'qituvchi **Mirzahmedova N.D.**
o'qituvchi **Ahmedov A.M.**
tayanch doktorant **Samandarov J.I.**
tayanch doktorant **Saidova Z.R.**

TAQRIZCHILAR:

Ergashov M. – t.f.d., professor

Yuldashev U. – t.f.d., professor

To‘plam muharrirlari: Mamarajabov M.E., Yusupova G.Yu., Mehmonov R.Yu., Adinayev Sh.Sh., Kudratov K.K., Umarova Z.A., Ahmedov A.M., Nazarov I.U., Mirzaxmedova N.D., Samandarov J.I., Saidova Z.R., Ahmedov B.A.

Ushbu to‘plam Toshkent davlat pedagogika universitetida Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligining 2023-yil 2-maydagi 118-sonli buyrug'i asosida joriy yilning 30-may kuni Toshkent davlat pedagogika universitetida tashkil etilgan “Ta’lim tizimida zamonaviy axborot texnologiyalari resurslaridan foydalanish istiqbollari” mavzusida Respublika ilmiy-amaliy anjuman materiallaridan iborat

To‘plamda joy olgan tezislarda keltirilgan ma’lumotlarning to‘g‘riligiga mualliflar javobgardirlar.

ЧЕТ ТИЛИНИ ЎҚИТИШДА ЗАМОНАВИЙ ИННОВАЦИОН ТЕХНОЛОГИЯЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШ ВА УНИНГ САМАРАДОРЛИГИ

Рузметова Мамлакат Азадовна
Чирчиқ давлат педагогика университети

Аннотация: мақолада чет тилини ўқитишда замонавий инновацион технологияларидан фойдаланиш ва унинг самарадорлиги ҳақида гап борган ва таҳлил қилинган.

Калит сўзлар: чет тили, инновация, самарадорлик.

Бугунги тезкор ривожланаётган замонда илм-фан, техника ҳам шиддат билан ўсиб бормоқда. Ҳар бир соҳада тараққиёт илгари қадам ташламоқда. Хусусан, илм-фанда ҳам катта ўзгаришлар, сезиларли ютуқларга эришилмоқда. Ҳар бир фанни янги инновацион педагогик технологиялардан фойдаланиб талабаларга етказиб бериш бугунги кундаги таълимнинг асосий талабларидан бири ҳисобланади. Айниқса, Ўзбекистон Республикасининг биринчи Президенти Ислом Абдуғаниевич Каримовнинг 2012 йил 13 декабрдаги ПҚ 1875 — сонли қарори қабул қилингандан сўнг мамлакатимизда чет тилларни ўқитишга, ўрганишга бўлган эътибор янада кучайди. Юртимизда чет тилларни ўқитилишида янгича босқич, янгуча давр бошланди. Чет тили дарсларининг ўйтилиши жараёнида илғор педагогик технологияларни, интерфаол, инновацион усуллардан, коммуникатив-ахборот воситаларидан фойдаланиш талаб қилинмоқда. Республикамизда чет тилининг ўқитиши, чет тили ўқитувчиларининг билим ва кўникмаларини баҳолашнинг умумевропа рамакдори тавсияномалари (СЕФР) га мос равишда янги усул ва талаблари ишлаб чиқилди. Унга кўра умумтаълим мактаблари ва касб-ҳунар коллежлари ўқувчилари учун дарсликлар яратилди. Ушбу талабларга мос равишда ўқув хоналари стендлар ва янги ахборот коммуникатив техникалар билан жиҳозланди. Чет тили ўрганишга бўлган талаб ҳам кундан кунга ошиб бормоқда. Чет тили фани тўрт аспектга (ўқиш, ёзиш, тинглаб тушуниш ва гапириш) бўлиниб, уларнинг ҳар бири бўйича алоҳида тушунча ва кўникмалар берилмоқда.

Таълим технологиялари, бу таълим жараёнида замонавий ахборот технологияларидан унумли фойдаланишдир. Шунингдек, таълим жараёнига замонавий инновацион технологияларини олиб кириш орқали таълим сифати ва самарадорлигини оширишни назарда тутди. Хусусан, чет тилини ўрганишда бундай ахборот-коммуникатив технологиялардан фойдаланишнинг бир қанча афзалликлари мавжуддир. Тил ўрганиш ва ўқитишда замонавий технологиянинг роли бекиёсдир. Технологик воситалардан фойдаланиш чет тили ўрганишнинг ҳар бир аспекти (ўқиш, ёзиш, тинглаб тушуниш ва гапириш)да қўл келади. Масалан, тинглаб тушуниш учун, албатта компьютер, плайер, СД дискларсиз бу жараёни амалга ошириш мумкин эмас. Тинглаб тушуниш тил ўрганишнинг энг муҳим қисмларидан биридир. Бунда ўқувчи бир пайтнинг ўзида сўзловчининг талаффузи, грамматик қоидаларга риоя қилганлиги, сўз бойлиги ва унинг маъноларига эътибор бериши талаб қилинади. Таълим жараёнида замонавий технологиялардан фойдаланишда ўқувчилар ҳам ахборот — коммуникатив технологияларни яхши билиш ва улардан фойдалана олиши муҳим омил ҳисобланади. Чет тилини замонавий технологиялардан фойдаланиб ўргатиш ва ўрганиш энг самардор усуллардан биридир. Бу жараёнда, жумладан:

- компьютерлардан фойдаланганда ўқувчи чет тилидаги видео роликларни, намоёнишларни, диалогларни кино ёки мултифилмларни ҳам кўриши ҳам эшитиши мумкин;
- чет тилидаги радио эшитиришлар ва телевидениедаги дастурларни эшитиш ва томоша қилиш мумкин;
- анча анъанавий усул ҳисобланадиган магнитофон ва сассеталардан фойдаланиш;

— СД плеерлардан фойдаланиш мумкин. Бу техник воситалардан фойдаланиш ўқувчиларнинг чет тилини ўрганишлари жараёнини қизиқарлироқ ва самаралироқ бўлишини таъминлайди.

Глобаллашув жараёнида ҳаётимизни интернетсиз тасаввур қилиш қийин. Чет тилини ўрганиш ва ўқитиш жараёнида ундан унумли фойдаланишнинг энг самарали усуллардан ҳисобланади. Интернет орқали чет тилида сўзлашувчилар билан мулоқот қилиш имконияти пайдо бўлади. Э-маил орқали хат ёзиши билан ёзиш машқини такомиллаштириш мумкин.

Таълим жараёнига замонавий — коммуникатсион технологияларни олиб кириш улардан мақсадли ва тўғри, унумли фойдаланиш, улар орқали ўқувчида чет тилига бўлган қизиқ ишни орттириш, ўқитиш самарадорлигини ошириш энг муҳим масала ҳисобланади. Бу орқали таълимнинг инноватцион технологияларидан фойдаланишга имконият туғилади ва талаб ортади.

Бугунги кунда инноватцион таълим технологияларининг бир неча хил усуллари мавжуд. Улардан дарсларда мавзунини ёритишда кенг ва турли усуллари билан фойдаланилса, дарснинг самарадорлиги юқори бўлади ва ўқувчиларнинг дарсга бўлган қизиқишларининг ортиши ҳам таъминланади. Таълим жараёнига янгиликларни олиб кириш ва уларни тадбиқ қилиш орқали таълим самарадорлигини ошириш назарда тутилади. Чет тили дарсларининг ўқитилишида турли ролли, ҳаракатли ўйинлардан фойдаланиш ҳам дарсга ҳам тил ўрганишга бўлган қизиқишни ортишига сабаб бўлади. Ўқувчиларнинг жуфт ёки кичик гуруҳларда ишлашлари орқали эса ўқувчиларнинг бошқалар билан коммуникатив алоқа қилишлари учун ёрдам беради.

Таълим жараёнида график органайзерлардан фойдаланиш мавзунини ёритишда, уни ўқувчиларга етказиб беришда энг муҳим воситалардан ҳисобланади. Бир мавзунини ёритишда бир неча хил график органайзерлардан фойдаланиш ҳам мумкин. Чет тилини ўқитишда график органайзерлардан фойдаланиб, мавзуга оид янги сўзларни, грамматик қоидаларни тушунтириш мақсадга мувофиқдир. График органайзерлар орқали булар берилса, ёдда сақланиб қолиши ҳам осон бўлади.

Чет тилини ўқитиш жараёнида турли хил жадваллардан фойдаланишнинг ҳам самараси юқоридир. Таълим жараёнида жадваллардан фойдаланиб, ўқувчилар маълум бир грамматик қоида, масалан, замонлардан фойдаланиб гаплар тузиш, янги сўзларни жойлаштириб чиқиши мумкин.

Чет тилини ўрганишга эҳтиёж юқори бўлган бир даврда, таълим жараёнида замонавий ахборот технологияларидан, инноватцион таълим технологияларидан унумли фойдаланиш бу жараёнида самарали бўлишига олиб келади. Инноватцион таълим технологияларнинг самарадорлиги уларнинг таълим жараёнида тўғри ва унумли фойдаланилганидир.

Адабиётлар рўйхати:

1. Мирзиёев Ш.М. Ўзбекистон Президенти Шавкат Мирзиёевнинг 2018-йил 17-июл куни умумий ўрта таълим тизимини ислоҳ қилиш ва ривожлантириш масалаларига бағишланган йиғилишдаги маърузаси
2. Мирзиёев Ш.М. Танқидий таҳлил, қатъий тартиб-интизом ва шахсий жавобгарлик ҳар бир раҳбарнинг кундалик меъёрига айланиши керак. – Тошкент: “Ўзбекистон”, 2017 й.
3. Баранов М.Т., Ладйженская Т.А. Рус тилини о'қитиш методикаси. - М.: "Ма'рифат"

Artikova Nargiz SHuxratovna Ibragimova Sugʻdiyona Muxiddinovna INGLIZ TILI DARSLARIDA TOVUSHLARNI TOʻGʻRI TALAFFUZ QILISHNI OʻRGATISH	462
Mirzayeva Sevara Otabek qizi Abdiriomova Intizor TAʼLIM SOHASIDA PEDAGOGIK MAHORATNING AHAMIYATI	466
Рузметова Мамлакат Азадовна ЧЕТ ТИЛИНИ ЎҚИТИШДА ЗАМОНАВИЙ ИННОВАЦИОН ТЕХНОЛОГИЯЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШ ВА УНИНГ САМАРАДОРЛИГИ	468
Yuldasheva Toxta Ametovna RUS TILININI AHAMIYATI VA UNI OʻQITISH METODIKASI	470
Hudoyberdiyeva Yulduz Xayrullo qizi FIZIKA FANI OʻQITUVCHILARINING KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH METODIKASI	473
Narimbetova Zaxiya Axmedovna Xudaynazarova Jamiliya Xuseynovna UMUMIY OʻRTA TAʼLIM MAKTABLARIDA OʻQUVCHILARNING GEOMETRIK KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHDA AXBOROT-KOMMUNIKATSION TEKNOLOGIYALARNING PEDAGOGIK IMKONIYATLARI	476
Zuparova Saodat Sharipovna CHET TILI DARSLARIDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH	480
Kayumova Gulnoz Abdusalilovna CHET TILNI OʻRGANISHDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARINING AHAMIYATI	482
Таджибаев Мусажон Сабирович Мансурова Тахмина Тоҳировна БАДИИЙ МАТН КОГНИТИВ ШАКЛЛАНИШИДА БОҒЛОВЧИЛИКНИНГ ГРАММАТИК ИМКОНИЯТЛАРИ	484
Musaev Norimbay Usmanovich MUSIQA FANLARINI MUSTAQIL OʻZLASHTIRISHDA AXBOROT-KOMMUNIKATSIYA VOSITALARIDAN SAMARALI FOYDALANISH	488
Юлдашева Тохта Аметовна Уразбекова Сабина Суннатуллаевна РАЗВИТИЕ КУЛЬТУРЫ РЕЧИ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ	491
Shokarimova Kamola Abdullaevna RUS TILI DARSLARIDA NUTQ MADANIYATINI RIVOJLANISH.	494
Beknazarova S.S., Kayumova G.A. MUTAXASSISLIK FANLARINI OʻQITISHDA FRAKTAL PEDAGOGIKANING OʻRNI	498
Rahmonova Gulchehra Zokirjon qizi Fizikadan mustaqil ishlarni tashkil etishda kompyuter texnikasining roli va ahamiyati	502
YUSUPOV AZIZBEK XOLMUXAMATOVICH SAMATOV JONIBEK XOLBEKOVICH OʻQUV JARAYONIDA AXBOROT KOMMUNIKATSIYA TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHNING ISTIQBOLLARI.	505
Oʻrolov Shuhratbek Ahror oʻgʻli OʻZBEKISTON FOYDALI QAZILMALARIGA OID AXBOROT RESURSLARINING MAʼLUMOTLAR BAZASINI YARATISH: AXBOROT MODEL VA ALGORITMLARI	508
O.I.Bahtiyorjonov TAʼLIM JARAYONIGA AXBOROT-KOMMUNIKATSIYA TEXNOLOGIYALARINI QOʻLLASH	515
Zokirov Javohir Gʻaybullo oʻgʻli ONA TILI VA OʻQISH SAVODXONLIGI DARSLARIDA KLASTER METODLARIDAN FOYDALANISH.	519
Oʻrinboyev Muxammadzoxir Iqboljon oʻgʻli FIZIKA VA ASTRONOMIYA FANINI OʻQITISHDA VIRTUAL LABORATORIYALARDAN FOYDALANISH.	522
Oʻroqova Sharofat Bahodir qizi ELEKTRON OʻQUV QOʻLLANMANI ISHLAB CHIQISHDAGI TALABLAR	525
Karimov Sherzod Farxotovich XALQ TAʼLIMI PEDAGOG KADRLARINING UZLUKSIZ KASBIY MALAKA OSHIRISHINING YANGI TENDENSIYASI	528
Sharipov Ravshan Zoyirovich ZAMONAVIY AXBOROT RESURSLARINI YARATUVCHI DASTURLARVA ULARNING IMKONIYATLARI.	529
Alibekov S.A.	532